

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm 2027–2030

Tulemusvaldkond	Sotsiaalne ja tööalane heaolu
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu
Valdkonna arengukava	Heaolu arengukava 2023–2030
Programmi nimi	Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm
Programmi eesmärk	Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks
Elluviimise periood	2027-2030
Peavastutaja	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (valitsemisala asutused)	Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei (SVVK)

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm 2027–2030	1
Sissejuhatus	2
Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed	3
Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused	3
Hetkeolukorra analüüs	3
Olulised tegevused	5
Programmi eesmärk ja mõõdikud	6
Rahastamiskava perioodiks 2027–2030	7
Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs	7
Võrdsuspoliitika	7
Võrdõigusvolinik	10
Programmi juhtimiskorraldus	11
LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine	12
LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus	13

Sissejuhatus

Heaolu tulemusvaldkonna soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on koostatud Heaolu arengukava 2023–2030¹ elluviimiseks ja eesmärkide täitmiseks, vähendades ühiskonnas ebavõrdsust ning toetades tööelu. Programm aitab saavutada arengukava 2023–2030 alaeesmärki nr 5 keskendudes võrdse kohtlemise tagamisele ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamisele. Tegemist on eelarveliselt pigem väikse programmiga ning see on jagatud kaheks programmi tegevuseks vastavalt rakendava asutuse ja tegevuse sisu järgi.

Sooline võrdsus näitab riigi majandusliku ja sotsiaalse heaolu taset. Soolisel ebavõrdsusel on negatiivne mõju nii inimese põhiõiguste realiseerimisele ja elukvaliteedile kui ka majandusele ja ühiskonnale tervikuna. Käesoleva programmi keskmes on soolist ebavõrdsust põhjustavate sooliste stereotüüpide ja nende negatiivse mõju vähendamine, soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul, naiste ja meeste majandusliku sõltumatuse suurendamine, sh soolise palgalõhe vähendamine, soolise tasakaalu saavutamise toetamine juhtimisel ja otsustamises, õiguste kaitse tõhustamine ning soolise võrdsuse edendamiseks, sh soolõimeks vajaliku institutsionaalse võimekuse toetamine.

Vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamisel lähtutakse eelkõige võrdse kohtlemise seadusest, mis keelab isikute diskrimineerimise rahvuse, rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse tunnuse alusel. Eestimaalaste arvates on kõige enam levinud diskrimineerimine vanuse, nahavärvi, rahvusliku päritolu, seksuaalse sättumuse ja puude tõttu. Vähemusrühmade tunnetus selle kohta, kas nad on osa ühiskonnast, selle tunnustatud ja ühtekuuluv osa või mitte, mõjutab nendesse kuuluvate inimeste solidaarsust ülejäänud ühiskonnaga, panustamist tööturul, huvikaitses või vabatahtlikus töös ning turvatunnet. Ka ligipääsetavus või selle puudumine peegeldab ühiskonna võimet näha ja väärtustada kõiki ühiskonnaliikmeid koos nende eripäradega.

Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks ning võrdse kohtlemise tagamiseks kasutatakse paralleelselt kahte teineteist täiendavat strateegilist lähenemisviisi – spetsiifiliste, otseselt soolise ebavõrdsuse probleemide lahendamisele ning võrdsete võimaluste tagamisele suunatud erimeetmete rakendamine ning teiselt poolt võrdsuslõime, s.t. soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste kui põhimõtte lõimimine kõigisse poliitikavaldkondadesse.

Tulemusvaldkond ja programm on otseselt seotud riigi pikaajalise strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtetega, sh peab kõigil olema võrdne võimalus eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks, sõltumata individuaalsetest eripäradest ja vajadustest, kuuluvusest erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, sotsiaalmajanduslikust võimekusest ja elukohast. Programm panustab „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja tulemusvaldkonna mõõdiku „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ sihttaseme saavutamisse, muutusesse „Suurendame ühiskondlikku sidusust ja võrdseid võimalusi hariduses ning tööturul“ ja tegevuskava mõõdiku „sooline palgalõhe“ sihttaseme saavutamisse.

¹ Sotsiaalministeeriumi koduleht <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>



Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide² saavutamisse, eriti eesmärkidesse „Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi“ ning „Vähendada ebavõrdsust riikides ja riikide vahel“. Valdkond on läbivalt lõimitud ka mitme teise säästva arengu eesmärgi saavutamisega.

Programmi elluviimiseks kasutatavad välisvahendite meetmed

Programmi elluviimiseks kasutatakse välisvahendite meedet nr 21.4.2.2 „Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatus toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel“. Meetme raames viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada sooliste stereotüüpide mõju haridus- ja ametivalikutele, vähendada soolist segregatsiooni ning parandada soolist tasakaalu otsustamises ja juhtimises.

Hetkeolukorra analüüs ja olulised tegevused

Hetkeolukorra analüüs

Programmiga seotud strateegia „Eesti 2035“ mõõdikute sihttasemete saavutamisest ollakse veel kaugel. Strateegias on soolise võrdsuse indeksi 2035. a sihttasemeks seatud 70,7 punkti ning soolise palgalõhe sihttasemeks 5 protsenti. Mõlemad eesmärgid on ambitsioonikad, eriti arvestades EIGE indeksi metoodikamuudatusi³.

Eesti soolise võrdsuse indeksi tulemus on Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi uuenenud metoodikaga andmetel 2025. aastal 59,4 punkti 100-st, mis seab Eesti EL-i riikide seas 15. kohale. 2025. aasta indeksi avaldamisel kasutas EIGE uuendatud metoodikat, mis enamiku riikide punkte

²Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid. Allikas: <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

³Põhilised muudatused hõlmasid seda, et indikaatorite valikut ajakohastati vastavalt muutunud poliitikakontekstile ja vajadustele, kasutusele võeti 0–100 skaala ning ühtne, lihtne soolise lõhe arvutusvalem, mis keskendub naiste ja meeste erinevusele. Ka varasemate aastate tulemused on nüüd vastavalt uuele metoodikale ümber arvutatud. Seetõttu ei saa varasemaid programmis esitatud EIGE indeksi tulemusi võrrelda 2025. aasta tulemustega. Eesti varasemalt seatud sihttasemeid muudetud pole.

vähendas. EL-i riikide võrdluses vähenes Eesti tulemus teiste riikidega võrreldes vähem. Eesti parim tulemus teiste EL-i riikidega võrreldes on raha ja aja valdkondades, kus Eesti on EL-is 4. kohal (vastavalt 82,9 ja 74,4 punkti), kus Eesti paistab silma suhteliselt väikeste sooliste lõhedega pensionites ning osalemises heategevuslikus või vabatahtlikus tegevuses. Eestil on ka hea koht töö valdkonnas (5. koht ja 76,5 punkti), tulenevalt just kõrge naiste tööhõives osalemisest. Suurimad soolised ebavõrdsused on võimu valdkonnas, sh eriti majandusliku võimu osas.

2025. aastal oli sooline palgalõhe Eestis läbi aegade madalaim (12,2%), jätkates pikaajalist langustrendi, kuid samas pole ebavõrdsuse vähenemine valdkondades ühtlane ning mõnes olulises sektoris olid arengud vastassuunalised. Palgalõhe suurenes haridussektoris, mis on üks suurima naiste osakaaluga valdkondi, töötlevas tööstuses, mis on majanduse üks võtmeharudest ning avaliku halduse ja riigikaitse ning kohustusliku sotsiaalkindlustuse sektoris, mille roll on keskne riigi toimimise ja avalike teenuste tagamisel. Jätkuvalt naised ja mehed koondunud kindlatesse tegevusaladesse, mis tähendab, et naiste ja meeste erialane jagunemine tööturul pole muutunud ja sooline horisontaalne segregatsioon püsib.

Viimase soolise võrdõiguslikkuse monitooringu kohaselt on enamik Eesti inimestest palgalõhest teadlikud, kuid 2016. aastaga võrreldes on vähenenud nende inimeste osakaal, kes peavad soolist palgalõhet pigem suureks või väga suureks probleemiks. Käärid meeste ja naiste hinnangute vahel nii palgalõhe küsimuses kui üldisemates soolise võrdõiguslikkuse alastes hoiakutes on märkimisväärsed, ja seda eriti nooremates vanusgruppides. 2024. aasta Eurobaromeetri uuringu kohaselt arvas vaid 46% 15–24-aastastest noortest meestest, et soolisest võrdsusest saavad kasu ka mehed, seevastu samas vanuses noorte naiste seas oli väite toetajaid 74%. Keskmiselt arvas 61% Eesti inimestest, et soolisest võrdsusest saavad kasu ka mehed – see on Euroopa Liidu riikide võrdluses kõige väiksem osakaal.

Soolise palgalõhe suurust mõjutavad nii soolised stereotüübid, ebavõrdne hoolduskoormuse jagamine kui ka sooline segregatsioon – naised ja mehed on koondunud õppima ja töötama erinevatesse valdkondadesse. 2025/2026 õppeaastal oli hariduse kutse- ja kõrghariduse erialadel õppijatest mehi kõigest 12 protsenti, tervise ja heaolu erialadel 16 protsenti ning humanitaaria ja kunsti erialadel 31 protsenti. Samal ajal on kõige kiirema kasvupotentsiaali ja suurima tööjõuvajadusega IKT-valdkonnas meeste osakaal õppurite seas üle 70 protsendi. Viimase mõne aasta jooksul pole nende erialade õppurite soolises jaotuses märgatavaid muutusi toimunud. 2024. aasta Eurobaromeetri tulemused näitavad muuhulgas, et võrreldes eelmise uuringulainega 2017. aastal on kasvanud nende vastanute osakaal, kelle silmis on meeste olulisim roll raha teenida, ning teisalt on vähenenud nende osakaal, kelle arvates on naiste olulisim roll kodu ja pere eest hoolitsemine.

OECD 2022. ja 2024. aasta raportid toovad välja, et Eesti jääb ühiskonnas valitsevate püsivate sooliste erinevuste tõttu iga-aastaselt ilma märkimisväärselt majanduskasvust, sh kõige suurem majanduse kasvupotentsiaal peitub naiste ja meeste erialaste erinevuste vähendamises tööturul ning tasustamata kodu- ja hooletööde tegemise võrdsemas jaotuses. OECD soovib Eestis rakendada palkade läbipaistvuse meetmeid, et vähendada soolist palgalõhet.

Eesti ühiskond on muutunud vähemuste suhtes avatumaks ja sallivamaks, vaatamata sellele jääb Eesti võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega nende hulka, kus sallivus on pigem vähene. Eeskätt on suhtumine negatiivne teistsuguse etnilise päritolu, nahavärv ja/või võõra religioosse või kultuuritaustaga inimeste suhtes, samuti seksuaalvähemuste suhtes. Tõrjutust kogevad ka erinevas vanuses inimesed, kui neid peetakse liiga vanaks või liiga nooreks.

Üks teravamaid probleeme on õiguskaitse puudulikkus. Puudujääke on õiguslikus regulatsioonis - näiteks jätab võrdse kohtlemise seaduse piiratud kohaldamisala puudega inimesed ja veel mitmed muud vähemusrühmad tööelust väljapoole jäävates valdkondades, sh kaupade ja teenuste kättesaadavuse osas tõhusa kaitseta. Teisest küljest on tõhusaks õiguskaitseks vajalik ka seaduste täitmise jälgimine ning tasuta esmane õigusabi ja hinnangu andmine soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku poolt. Seetõttu on oluline tagada voliniku institutsiooni tõhusaks toimimiseks vajalik mandaat ja ressursid.

Poliitikakujundamiseks ja mõjude hindamise aluseks on usaldusväärsed ja ülevaatlikud andmed ja analüüsid. Vähemusi puudutavad andmed, mis peaksid olema aluseks sihtrühmade olukorda ja vajadusi arvestavale poliitikakujundamisele ning selle mõjude hindamisele, on praegu ebaühtlaselt kogutud ning info hulk varieerub nii vähemusrühmade kui valdkondade vaates.

Endiselt ei ole kogu füüsiline keskkond ega info, samuti paljud teenused kõigile ühiskonnaliikmetele võrdselt ligipääsetavad. Samuti ei peeta avaliku ruumi ja teenuste disainimisel alati läbivalt silmas erinevate sihtrühmade vajadusi.

Väljakutsed:

Eestis on jätkuvalt probleemiks sooline ebavõrdsus ja puudujäägid võrdsete võimaluste tagamisel vähemustele. Olukorra parandamiseks on vaja kaasajastada ja tõhusamalt rakendada õigusraamistikku, tagada usaldusväärsed andmed ning tõsta poliitikakujundajate, tööandjate jt sidusrühmade teadlikkust ning tegutsemisvõimekust ja -valmidust soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks. Samuti on oluline parandada ligipääsetavust ning toetada valdkondlikku huvikaitset.

Olulised tegevused

Järgneva nelja aasta jooksul:

- **kaasajastatakse ja rakendatakse tõhusamalt soolise võrdõiguslikkuse seadust ja võrdse kohtlemise seadust**, sh võetakse Eesti õigusesse üle palkade läbipaistvuse direktiiv;
- **antakse tööandjatele teadmised, oskused ja tööriistad soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste edendamiseks**, sh jätkatakse mitmekesisuse leppe võrgustiku toetamist ning arendatakse edasi digitööriista Palgapeegel;
- **toetatakse ühiskonnas soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi väärtustavate hoiakute laiemat levikut**, sh parandatakse haridustöötajate, tööandjate jt võtmesihtrühmade oskuseid ja koostööd soolise segregatsiooni vähendamiseks ja viiakse ellu LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava;
- soodustatakse **võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate** järjepidevamat ja tulemuslikumat kasutuselevõttu kõikides poliitikavaldkondades, pakkudes selleks koolitust, nõustamist ning tööriistu;
- **suurendatakse ligipääsetavuse alast teadlikkust**, koordineeritakse ja toetatakse ligipääsetavuse edendamist ning teostatakse seiret tegevuste elluviimise üle;
- **võimestatakse professionaalse valdkondliku huvikaitse arengut**, toetades soolist võrdsust, vähemusrühmade võrdseid võimalusi edendavaid ning võrdse kohtlemise tagamist toetavaid huvikaitseorganisatsioone strateegilise partnerluse kaudu.

Programmi eesmärk ja mõõdikud

Tabel 1. Programmi mõõdikud

Programmi eesmärk	Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks							
Programmi mõõdikud	Tegelik			Sihtase				
Programmi mõõdikud	2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030
Nende inimeste osakaal, kes enda arvates kuuluvad mõnda gruppi, mida Eestis diskrimineeritakse. % <i>Euroopa Sotsiaaluuring</i>	7,3 (2020)	9,4	9,4 (2024)	<7,3	<7,3	<7,3	<7,3	<7,3
Sooline palgalõhe, % <i>Statistikaamet</i>	13,1	13,2	12,2	12,1	10,7	10	9,2	8,5
Nende naiste ja meeste osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja, % <i>Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	17 (2021)	17 (2021)	17 (2021)	<17	<17	<17	<17	<17
Nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised, % <i>Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	77 (2021)	77 (2021)	77 (2021)	>77	>77	>77	>77	>77
LGBTI+ inimeste õigusliku olukorra indeks, % <i>ILGA-Europe</i>	36,1	46,1	45,9	47,0	51	53	55	56

Programmi mõõdikutel on Heaolu arengukavas seatud sihttasemed ka aastaks 2030.

Soolise palgalõhe osas on 2035. aasta sihttase strateegia „Eesti 2035“ tegevuskavas määratud 5%-le.

Programmis on programmi tegevuste mõõdikute tasandilt kaks elanikkonna hoiakuid kajastavat indikaatorit – elanike osakaal, kelle arvates naine peaks olema peamine koduste tööde eest vastutaja ja nende 15-19-aastaste naiste ja meeste osakaal, kelle arvates mehed saavad hooldamisega seotud töökohtadel sama hästi hakkama kui naised. Need mõõdikud võimaldavad hinnata, kui sügavalt on soolised stereotüübid ühiskonnas juurdunud, ning kas nooremate põlvkondade seas on märgata positiivseid nihkeid võrdsust toetavate hoiakute suunas. Hoiakud ühiskonnas kujunevad pika aja jooksul ning muutuvad sageli aeglasemalt kui seadused või institutsioonid. Ajaliselt hajutatud

mõõtmise võimaldab näha arengusuundi ja hinnata poliitikameetmete pikemaajalist mõju. Samas ei saa eeldada, et soolise võrdsuse alaste hoiakute muutmine on saavutatav üksikute meetmetega, vaid eeldab järjepidevat ja süsteemset lähenemist erinevates eluvaldkondades, seetõttu on tegu pigem programmi kui programmi tegevuse tasandi mõõdikutega.

LGBTI+ inimeste õigusliku olukorra indeksi lisamine programmi mõõdikutesse võimaldab hinnata, kui kaasav ja õiglane on Eesti ühiskond seksuaal- ja soovähemuste suhtes, ning võimaldab juhtida tähelepanu vajakajäämistele, mida tuleks parandada. Indeks annab protsendipõhise hinde (0–100%) riikide õiguslikule ja poliitilisele raamistikule, mis peegeldab ka ühiskondlikku suhtumist ja sotsiaalset arengutaset.

Rahastamiskava perioodiks 2027–2030

Rahastamiskavas kajastatakse programmi ja programmi tegevuste tasandi eelarved. Rahastamiskava koostamisel lähtutakse Rahandusministeeriumi poolt ette antud eelarvevahendite maksimaalsetest mahtudest.

Tabelis 2 kajastatakse programmi kulude eelarve eelseisva RES perioodi kohta, liigendatuna valitsemisalade ja programmi tegevuste lõikes. Ei sisalda investeeringuid, käibemaksu, tulusid, finantseerimistingimused ega amortisatsioonikulu.

Tabel 2. Rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Programmi rahastamiskava	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
Programmi kulud	-2 897	-3 027	-3 039	-1 856
Võrdsuspoliitika	-2 354	-2 483	-2 493	-1 308
Võrdõigusvolinik	-542	-544	-546	-548

Programmide eelarve ja eelarvelised muudatused on leitavad Rahandusministeeriumi kodulehel ([LINK](#)).

Programmi tegevused ja tegevuste täitmise analüüs

Võrdsuspoliitika

Tabel 3. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks						
	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "töö"	76,5	76,5	73,4	73,8	74,0	74,2	74,4

<i>Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)</i>							
Soolise võrdõiguslikkuse indeksi alavaldkond "võim"	21,9	21,9	44,7	48,8	50,8	52,8	54,9
<i>Euroopa Liidu Soolise Võrdõiguslikkuse Indeks (EIGE)*</i>							
Mitmekesisuse kokkuleppega liitunud organisatsioonide arv <i>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium</i>	222	237	230	250	260	270	280

*2024. ja 2025. aasta indeksiandmed põhinevad meetodikamuutuse tõttu samadel alusandmetel ja seetõttu on mõlema aasta indeksiväärtused identsed. Sihttasemed on seatud vana meetodika alusel.

Programmi tegevuste mõõdikuid on viimastel aastatel korrastatud ja vähendatud ning osaliselt viidud programmi tasandile vastavalt Rahandusministeeriumi juhistele. „Austame erinevusi“ märgise saanud organisatsioonide arvu mõõdik eemaldati programmi 2027–2030 võrdsuspoliitika tegevuse eesmärkidest, kuna MKMi rahastus katab senisest oluliselt väiksema osa märgisega väljaandmisega seotud kuludest ning ministeeriumi mõju selle tulemuse saavutamisele on piiratud.

Programmi tegevuse täitmine

2025. aastal keskendus soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine ebavõrdsust vähendavate poliitikameetmete kujundamisele, teadlikkuse tõstmisele ning rahvusvaheliste kohustuste täitmisele. Oluline fookus oli soolise segregatsiooni vähendamisel hariduses ja tööturul, sealhulgas viidi läbi karjäärinõustajate koolitusi ning ellu viidi teavitustegevusi vertikaalse segregatsiooni vähendamiseks. Kinnitati vastav taotlusvoor, millega toetati segregatsiooni vähendamist suunavate tegevuste rakendamist.

Aruandeaastal ratifitseeris Eesti naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni lisaprotokolli (CEDAW), tugevdades rahvusvahelist õiguslikku raamistikku naiste õiguste kaitseks. Samuti kinnitati LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025-2030 ning viidi läbi teavitustegevusi, mis olid suunatud ligipääsetavuse parandamisele ja võrdsete võimaluste alase teadlikkuse kasvatamisele avalikus ruumis ja teenustes. Töötati välja ka eelnõu võrdõigusasutuste direktiivide ülevõtmiseks Eesti õigusesse eesmärgiga tugevdada soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku sõltumatust ning tõhustada voliniku pädevuse laiendamise abil inimeste kaitset diskrimineerimise eest ja nende õiguskaitsevõimalusi diskrimineerimise toimumise korral.

Lisaks anti võrdsuspoliitika vaatenurgast sisendit struktuurivahendite ja muude toetusmeetmete kujundamisse, sealhulgas koostati juhendmaterjale ning auditeeriti ligipääsetavuse tagamist projektides. Strateegiliste partnerluste kaudu toetati valdkondlike vabaühenduste võimekuse kasvu.

Aruandeaastal valmistati ette palkade läbipaistvuse direktiivi ülevõtmise eelnõu, mille raames kujundati andmepõhise aruandluse lähenemine eesmärgiga vähendada halduskoormust ning toetada soolise palgalõhe vähendamist. Samuti töötati välja tööde väärtuse hindamise meetodika, mis loob

aluse objektiivsemale ja läbipaistvamale tasustamispraktikale. Eesti valitsus otsustas 2026. aastal direktiivi tema algsel kujul mitte üle võtta ja taotles Euroopa Liidu palkade läbipaistvuse direktiivi jõustumise edasilükkamist.

Programmi tegevused

Programmi tegevus koosneb neljast majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi teenusest, mis hõlmavad nii soolise võrdsuse kui ka vähemusrühmade võrdsete võimaluste poliitika kujundamist ja rakendamist, sh õigusraamistiku arendamist, siht- ja sidusrühmade teadlikkuse ja võimekuse suurendamist ning andmete kättesaadavuse parandamist poliitikakujundamisel ja -rakendamisel, sh struktuurivahendite kasutamisel võrdsuslõime alast nõustamist ja toetamist.

Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamisel ja rakendamisel viiakse ellu tegevusi, mis aitavad vähendada soolisi stereotüüpe ning toetada ühiskonnas soolist võrdsust väärtustavaid hoiakuid. Eraldi pööratakse tähelepanu palgalõhe vähendamisele ning jätkatakse EL palkade läbipaistvuse direktiivi ülevõtmist toetavate tegevustega, millega tõhustatakse võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmist. Direktiivi nõuete täitmisel toetatakse tööandjaid vastavate juhendite, meetodikate ja tööriistadega. Soolise segregatsiooni vähendamiseks hariduses ja tööturul suurendatakse nii laiemat avalikkust kui ka võtmesihtrühmade (haridustöötajad, karjäärinõustajad, tööandjad, personalispetsialistid jt) teadlikkust soolistest stereotüüpidest. Erilist tähelepanu pööratakse valdkondadele, kus segregatsioon on suurim, sh loodus- ja täppisteaduste (LTT) ja hariduse, tervishoiu ja heaolu (nn EHW) valdkondadele ning otsustamis- ja juhtimistasandil soolise tasakaalu saavutamisele. Selleks teostatakse vajalikke analüüse, viiakse ellu Töötukassa karjääripetsialistidele koolitusi stereotüübivaba nõustamise toetamiseks, toetatakse projekte, kus piloteeritakse või viiakse läbi praktilisi tegevusi segregatsiooni vähendamiseks, ning tehakse teavitustegevusi. Uudse suunana uuritakse soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste ning turvalisuse ja julgeoleku omavahelisi seoseid, et töötada välja teadmispõhised poliitikasoovitused, mis aitavad vastu seista infokorruptusele ning polariseerumisele ühiskonnas.

Võrdse kohtlemise tagamiseks ning soolise võrdsuse ja vähemusrühmade võrdsete võimaluste edendamiseks korrastatakse ja kaasajastatakse valdkondlik õigusraamistik, muutes selle ühiskonna vajadustele paremini vastavaks. Tagatakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku võimekus pakkuda inimestele võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumise kahtluse korral tõhusat eksperttuge ning sidusrühmadele nõu ja abi edendamiskohustuse täitmisel. Osaletakse ka Euroopa Liidu tasandil horisontaalse võrdse kohtlemise direktiivi läbirääkimistel.

Eraldi pööratakse tähelepanu valdkondliku õigusraamistiku paremale rakendumisele, sh toetatakse tööandjate, haridustöötajate, poliitikakujundajate ning otsustajate teadlikkust, võimekust ja valmisolekut soolist võrdsust ja võrdseid võimalusi edendada. Teadmiste, oskuste ja nõu andmise ning tööriistade kättesaadavaks tegemise abil soodustatakse tõhusamat võrdsuslõime põhimõtete ning praktikate kasutuselevõttu kõikides poliitikavaldkondades, sealhulgas välisvahendite kasutamisel. Jätkatakse tööandjate toetamist mitmekesisuse väärtustamisel ja oskuslikumal juhtimisel era- ja avaliku sektori ning kodanikuühiskonna organisatsioonides, muu hulgas mitmekesise tööandja märgise väljaandmise ja võrgustikutegevuste toetamise kaudu.

Vähemusgruppide olukorra kaardistamiseks ning võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks ja võrdsete võimaluste edendamiseks on oluline regulaarsete ja kvaliteetsete andmete olemasolu

vähemusrühmade olukorra ja vajaduste kohta. Seetõttu panustatakse valdkondlikesse andmekogumis- ja analüüsitegevustesse, et tagada andmete olemasolu ning nende kasutamine ka teiste valdkondade poliitikakujunduses. LGBTIQ-inimeste heaolu edendamiseks rakendatakse vastavat tegevuskava.

Ligipääsetavuse edendamiseks suurendatakse selleks vajalikku teadlikkust, tegutsemisvalmidust ja -võimekust, toetatakse koostööd riigiasutuste vahel ja huvirühmadega ning seiratakse regulaarselt ligipääsetavuse rakkerühma soovitude elluviimist.

Huvikaitseorganisatsioonide tugevdamiseks ja tõhusaks toimimiseks toetatakse strateegilise partnerluse kaudu nende organisatsioonide ja võrgustike tegevust ja arengut, mis aitavad ellu viia valdkondlikku poliitikat. Samuti jätkatakse tihedat koostööd kodanikuühendustega, kaasates neid valdkondliku poliitika kujundamisse. Oluline on toetada ka huvikaitseorganisatsioonide võimekust vajalikke uuringuid ja analüüse tellida või neid ise teha.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Võrdõigusvolinik

Tabel 4. Tegevuse eesmärk ja mõõdikud

Tegevuse eesmärk	Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine						
Tegevuse mõõdikud	2024 (tegelik)	2025 (tegelik)	2025 (sihtase)	2027 (sihtase)	2028 (sihtase)	2029 (sihtase)	2030 (sihtase)
Elanike osakaal, kes pöördusid ebavõrdse kohtlemise kogemise korral võrdõigusvoliniku poole, % <i>Soolise võrdõiguslikkuse monitooring</i>	32 (2021)	32 (2021)	>32	>32	>32	>32	>32

Programmi tegevuse täitmine

2025. aastal toetas soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku institutsioon valdkonna poliitikate elluviimist eeskätt nõustamise, järelevalve ning teadlikkuse tõstmise kaudu. Voliniku töö tulemuslikkuse tugevdamiseks tehti ettepanekuid institutsionaalse rolli ja võimekuse arendamiseks, et parandada isikute õiguskaitset diskrimineerimise juhtumites ning toetada seaduste ühetaolist rakendamist.

Voliniku tegevust toetas analüütiline ja rahvusvaheline koostöö, sealhulgas osalemine Euroopa Liidu ja rahvusvahelistes aruteludes võrdsuse, diskrimineerimise ennetamise ning uute tehnoloogiate mõjude üle. Tegevus panustas pikaajaliselt soolise võrdõiguslikkuse indeksi parandamisse ning ühiskondliku teadlikkuse kasvamisse, kuigi seatud sihttaseme saavutamine eeldab edasisi süsteemseid ja püsivaid sekkumisi.

Programmi tegevused

Tegevuse alla kuulub üks teenus, mida pakub võrdse kohtlemise voliniku kantselei. Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab

arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb volinik temaatiliste õigusteasutuste väljaandmisega, teenuste digimisega ning tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.

Lisa 2 tuuakse välja programmi teenuste kirjeldused.

Programmi juhtimiskorraldus

Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm on alates 2025. aastast Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala programm, olles varasemalt olnud Sotsiaalministeeriumi programm ning peale 2023. aasta valitsemisalade ümberkorraldusi ka kahe ministeeriumi ühisprogramm. Programmi kinnitab majandus- ja tööstusminister ning see avalikustatakse MKM-i kodulehel⁴.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega. Programmi tegevuste eesmärgke aitavad toetada „Heaolu“ tulemusvaldkonna teised programmid (laste ja perede programm, tööturuprogramm).

Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka mittetulundussektorist. Programmi eesmärkide saavutamise ja rakendamise antakse aru Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjonile. Juhtkomisjoni ülesanded, liikmed ja koosolekute protokollid on avalikustatud Sotsiaalministeeriumi kodulehel⁵. Programmi täitmise kohta antakse aru ka programmi tegevuste (programmi dokument) ja tulemusvaldkonna tasandil (riigi majandusaasta koondaruanne).

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse MKM-i tööplaani, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

⁴ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tegevuspõhine riigieelarve. Allikas: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

⁵ Heaolu arengukava 2023-2030 juhtkomisjon. Allikas: <https://sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine

Tabel 4. Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programmi ja programmi tegevuste 2025. a eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Soolise võrdsuse ja võrdse kohtlemise programm	2 983	3 688	2 750
Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik	553	1 139	831
Soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamine	2 431	2 549	1 919

Programmi algne eelarve oli 3,0 miljonit eurot, lõplikuks eelarveks kujunes 3,7 miljonit eurot. Sellest täideti 2,7 miljonit eurot ja kasutamata jäi 0,9 miljonit eurot. Piirmääraga vahendid moodustasid lõplikust eelarvest 67 protsenti ja tuludest sõltuvad kulud 33 protsenti.

Piirmääraga vahendite esialgne eelarve oli 2,0 miljonit eurot ja lõplik 2,5 miljonit eurot. Lõplikku piirmääraga eelarve kujunemist mõjutasid 2024. aastast 2025. aastasse üle kantud vahendid 0,5 miljonit eurot. Selgitused jääkide tekkimise ja ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt⁶.

Piirmääraga vahendite eelarvest kasutati ära 2,0 miljonit eurot ehk 80 protsenti. Kasutamata jäänud 0,5 miljonit eurot kanti 2026. aastasse üle. Selgitused eelarve kasutamise ning vahendite ülekandmise vajaduse kohta programmi tegevuste lõikes on leitavad ministeeriumi kodulehelt⁷.

Tuludest sõltuvate kulude algne eelarve oli programmil 1,0 miljonit eurot. Riigieelarve täitmise põhimõtete järgi kasutatakse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute lõpliku eelarve saamiseks metoodikat, milles kulude ja investeeringute eelarve viiakse vastavusse tuludest sõltuvate kulude ja investeeringute tegeliku limiidiga. Tegelik limiit hõlmab ka juba laekunud ettemakseid, mille kasutamine on kavandatud tulevasteks perioodideks. Lõplikuks eelarveks kujunes siin 1,2 miljonit eurot, millest täideti 0,8 miljonit ehk 63 protsenti. Kasutamata jäi 0,4 miljonit eurot, sealhulgas 0,2 miljonit eurot Soolise Võrdõiguslikkuse ja Võrdse Kohtlemise Voliniku Kantselei innovatsiooniprojekti EquiTech vahendeid ning 0,2 miljoni eurot soolise võrdsuse ja vähemuste võrdsete võimaluste edendamise tegevusse planeeritud kulusid palga läbipaistvuse direktiivi rakendamiseks Eestis. Kõik välisprojektid jätkuvad ka 2026. aastal ning vahendid viiakse üle, et pooleli jäänud tegevusi rahastada.

⁶ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

⁷ Eelarve ja majandusteave. Allikas: https://mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium-ja-minister/eelarve-ja-majandusteave?view_instance=1¤t_page=1

LISA 2. Programmi teenuste kirjeldus

Programmi tegevus 1: Võrdsuspoliitika (MKM) Eesmärk: Tagatud on sooline võrdsus ning vähemusrühmadele võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
1.1. Soolise võrdsuse valdkonna poliitika kujundamine, koordineerimine ja rakendamine	Soolise võrdsuse poliitika toetab meeste ja naiste võrdsete õiguste, kohustuste, võimaluste ja vastutuse, mõju ja võimu saavutamist kõigis ühiskonnaelu valdkondades	Kujundatakse soolise võrdsuse alast poliitikat ja arendatakse selle elluviimiseks vajalikke rakendusi, viiakse välisvahendite toel ellu hariduses ja tööturul soolise segregatsiooni vähendamiseks vajalikke tegevusi. Samuti toetatakse soolise võrdõiguslikkuse edendamise tegevate kodanikuühiskonna organisatsioonide ja võrgustike tegevust strateegilise partnerluse kaudu.	MKM
1.2. Soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste toetamine ÜKP fondide meetmetes	Välisvahendite kasutamisel soolise võrdsuse ja võrdsete võimaluste, sh ligipääsetavuse põhimõtetega arvestamise tagamine	Nõustatakse ja koolitatakse ühtekuuluvusfondist rahastatavate tegevustega seotud rakendusasutusi ja -üksusi ning toetuse taotlejaid ja saajaid soolise võrdsuse, võrdse kohtlemise ja ligipääsetavuse aspektides, kooskõlastatakse meetmepõhiseid õigusakte ning töötatakse välja abimaterjale ja tööriistu kõnealuste horisontaalsete põhimõtetega arvestamiseks projektidele. Täiendavalt koordineeritakse võrdsete võimaluste võrgustiku tööd.	MKM
1.3. Soolise segregatsiooni vähendamine hariduses ja tööturul	Avatud taotlusvoorud toetavad soolise segregatsiooni vähenemist haridusvalikutes ja tööturul	Välisvahenditest toetatakse avatud taotlusvoorude kaudu soolise segregatsiooni vähendamist haridusvalikutes ja tööturul. Enim keskendutakse loodusteaduste, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) ning hariduse, tervishoiu ja heaolu (EHW) valdkondades soolise segregatsiooni ennetamisele ja vähendamisele ja soolise tasakaalu parandamisele otsustamises ja juhtimises, toetades haridustöötajate, karjäärinõustajate, tööandjate jt hariduse ja tööturu võtmesihtrühmade võimekuse suurendamist.	MKM
1.4. Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika kujundamine,	Võrdsete võimaluste valdkonna poliitika toetab vähemusrühmadele ja neisse kuuluvatele inimestele	Kujundatakse, koordineeritakse ja rakendatakse võrdsete võimaluste edendamise poliitikat, sh arendatakse valdkondlikku õigusraamistikku, toetatakse mitmekesisuse edendamist ja juhtimist, toetatakse ja	MKM

koordineerimine ja rakendamine	võrdsete võimaluste loomist oma õiguste teostamiseks, eneseteostuseks ja osalemiseks kõigis ühiskonnaelu valdkondades	koordineeritakse LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava elluviimist ning võrdse kohtlemise põhimõtte ja võrdsete võimaluste eesmärgi lõimimist kõigi valdkondade poliitikatesse. Suurendatakse võtmepositsioonil siht- ja sidusrühmade teadlikkust, parandatakse sihtrühmade olukorra ja poliitikate mõju hindamiseks vajaliku teabe kättesaadavust ning toetatakse huvikaitseorganisatsioone.	
Programmi tegevus 2: Võrdõigusvolinik (MKM) Eesmärk: Soolise võrdõiguslikkuse seadusest ja võrdse kohtlemise seadusest tulenevate õiguste kaitset puudutav nõustamine, arvamuse avaldamine diskrimineerimisjuhtumite kohta, seaduste mõju analüüsimine ning soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise edendamine			
Teenuse nimetus	Eesmärk	Lühikirjeldus	Vastutaja asutus
2.1. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õiguste alane kaitse ja edendamine	Tagatud on soolise võrdõiguslikkuse seaduse ja võrdse kohtlemise seaduse nõuete täitmine ning järelevalve soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikku puudutavates küsimustes nii avalikus kui ka erasektoris.	Volinik nõustab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise õigusraamistikust tulenevate õiguste kaitse alal, avaldab arvamust diskrimineerimisjuhtumite kohta, analüüsib seaduste mõju, edendab soolist võrdõiguslikkust ja võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist. Lisaks tegeleb temaatiliste õigusteatmike väljaandmisega, teenuste digiteerimisega, tehisintellekti kasutuse laienemisest tingitud kaudse diskrimineerimise ennetamisega.	SVVK